

Kohtuasi C-410/21**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

5. juuli 2021

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Hof van Cassatie (Belgia kassatsioonikohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

29. juuni 2021

Kassatsioonkaebuse esitajad:

FU

DRV Intertrans BV

Vastustaja kassatsioonimenetluses:

Openbaar Ministerie

Põhikohtuasja ese

Põhikohtuasi puudutab kassatsioonkaebust, mille esitasid FU ja DRV Intertrans BV eelotsusetaotluse esitanud kohtule Hof van beroep te Antwerpeni (correctionele kamer) (Antwerpeni apellatsioonikohus, kriminaalkollegium, Belgia) 11. veebruari 2021. aasta otsuse peale, millega mõisteti nimetatud isikud süüdi ja määrati neile trahv.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

ELTL artiklil 267 põhineva eelotsusetaotlusega esitab eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Liidu Kohtule (edaspidi „Euroopa Kohus“) sisuliselt küsimuse, milline õiguslik jõud on tõendil A1, mille on tõendi väljastanud liikmesriik ajutiselt kuni töökohaliikmesriigis toimuva kriminaalmenetluse lõppemiseni tagasi võtnud, ja kas autoveo-ettevõtja tegevusalal tegutsemise loa saamine liikmesriigis tõendab, et asjaomasel ettevõtjal on selles liikmesriigis tegelik ja püsiv tegevuskoht määruse nr 883/2004 artikli 13 tähenduses, mis võimaldab kindlaks määrata kohaldatava sotsiaalkindlustussüsteemi.

Eelotsuse küsimused

1. Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määruse (EÜ) nr 987/2009, milles sätestatakse määruse (EÜ) nr 883/2004 (sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta) rakendamise kord, artiklit 5 tuleb tõlgendada nii, et:

- juhul, kui A1 tõendid väljastanud liikmesriigi asutused piirduvad olukorras, kus töökohaliikmesriigi asutused on esitanud taotluse kõnealused tõendid tagasiulatuvalt tagasi võtta, sellega, et võtavad tõendid ajutiselt tagasi ja teatavad, et need ei ole enam siduvad, millest tulenevalt saab kriminaalmenetlust töökohaliikmesriigis jätkata, ja A1 tõendid väljastanud liikmesriik teeb lõpliku otsuse alles pärast kriminaalmenetluse tulemusel tehtud otsuse jõustumist, siis A1 tõenditele tuginev põhjendatud eeldus selle kohta, et asjaomased töötajad on nõuetekohaselt liitunud tõendid väljastanud liikmesriigi sotsiaalkindlustussüsteemiga, enam ei kehti ja töökohaliikmesriigi asutused ei pea kõnealuseid A1 tõendeid enam aktsepteerima,
- kui vastus on eitav, siis kas Euroopa Kohtu praktikat arvestades võivad töökohaliikmesriigi asutused jätta asjaomased A1 tõendid pettuse tõttu arvesse võtmata?

2. Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta artikli 13 lõike 1 punkti b alapunkti i, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määruse (EÜ) nr 1071/2009, millega kehtestatakse ühiseeskirjad autoveo-ettevõtja tegevusalal tegutsemise tingimuste kohta ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 96/26/EÜ, artikli 3 lõike 1 punkti a ja artikli 11 lõiget 1 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määruse (EÜ) nr 1072/2009 rahvusvahelisele autoveoturule juurdepääsu käsitlevate ühiseeskirjade kohta artikli 4 lõike 1 punkti a tuleb tõlgendada nii, et asjaolust, et ettevõtja on saanud Euroopa Liidu liikmesriigis vastavalt määrusele (EÜ) nr 1071/2009 ja määrusele (EÜ) nr 1072/2009 autoveo-ettevõtja tegevusalal tegutsemise loa ja järelikult peab tal selles liikmesriigis olema tegelik ja püsiv tegevuskoht, paratamatult tuleneb, et sellega on ümberlükkamatult tõendatud, et kohaldatava sotsiaalkindlustussüsteemi kindlaksmääramise seisukohast on ettevõtja asukoht määruse (EÜ) nr 883/2004 artikli 13 lõike 1 tähenduses selles liikmesriigis, ja et töökohaliikmeriigi asutused peavad seda järeldust aktsepteerima?

Viidatud liidu õigusnormid

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta (ELT 2004, L 166, lk 1; ELT eriväljaanne 05/05, lk 72), artikkel 13

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 987/2009, milles sätestatakse määruse (EÜ) nr 883/2004

(sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta) rakendamise kord (ELT 2009, L 284, lk 1), artikkel 5

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1071/2009, millega kehtestatakse ühiseeskirjad autoveo-ettevõtja tegevusalal tegutsemise tingimuste kohta ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 96/26/EÜ (ELT 2009, L 300, lk 51), artiklid 3 ja 11

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1072/2009 rahvusvahelisele autoveoturule juurdepääsu käsitlevate ühiseeskirjade kohta (ELT 2009, L 300, lk 72), artikkel 4

Viidatud riigisisised õigusnormid

Karistusseadustiku (Strafwetboek) artikkel 66

Sotsiaalkindlustusega seotud rikkumisi reguleeriva karistusseadustiku (Sociaal Strafwetboek) artikkel 235

Asjaolude ja põhikohtuasja lühikokkuvõte

- 1 FU on äriühingu DRV Intertrans BV juhataja, nimetatud äriühingu asukoht on Belgia ja äriühing tegutseb kaubaveosektoris. FU abikaasa on äriühingu Immo-Des BV juhataja, nimetatud äriühingu asukoht on Belgia ja äriühingu omanduses on tööstushoone (mis muu hulgas sisaldab parklat, veokite hooldusseadmeid ning tanklat). FU ametlik elukoht on Luksemburgis, kus on ka transpordiettevõtja Mic Cargo sarl asukoht. Lisaks sellele asutasid FU ja tema abikaasa Slovakkias äriühingu Md Intercargo sro, mis tegutseb samuti kaubaveosektoris.
- 2 Uurimise käigus jõuti aga järeldusele, et nii Luksemburgi kui ka Slovaki äriühingut juhitakse tegelikult Belgiast ja valdav osa kaubavedudest toimub Belgias. Belgia sotsiaalkindlustusinspeksioon (Sociale Inspectie) märkis, et Slovaki äriühing asutati äriühingu DRV Intertrans BV ja Luksemburgi äriühingu Mic Cargo sarl allhankijana selleks, et töötajate lähetamise kaudu kasutada odavat tööjõudu. Sociale Inspectie andmetel tegutseb ettevõtja ikkagi üksnes Belgia turul, ametlikus asukohariigis Slovakkias asjakohane tegevus puudub.
- 3 Kirjeldatud asjaoludel saadeti FU-le ja DRV Intertrans BV-le muu hulgas pettuse süüdistuses kutse ilmuda Correctionele rechtbank West-Vlaanderen, afdeling Brugge (Lääne-Flandria esimese astme kriminaalkohus, Brügge kohtumaja, Belgia) ette. Väidetavalt olid nimetatud isikud sotsiaalkindlustusmaksude tasumisest hoidumise eesmärgil andnud Belgia sotsiaalkindlustusametile (Rijksdienst voor Sociale Zekerheid) ebaõiget teavet, nimelt olid nad teatanud, et asjaomased töötajad on Belgiasse lähetanud Slovaki äriühing, kuid selle äriühingu tegelik asukoht ei ole Slovakkias või vähemasti puudub äriühingul Slovakkias sisuline tegevus (Strafwetboeki artikkel 66 ja Sociaal Strafwetboeki artikkel 235).

- 4 Kriminaalmenetluse ajal esitasid Belgia asutused Slovaki asutustele palve võtta nende poolt välja antud lähetustõendid A1 tagasiulatuvalt tagasi. Slovaki asutused võtsid seepeale kõik tõendid ajutiselt tagasi ning teatasid, et need ei ole enam siduvad, millest tulenevalt saab Belgias kriminaalmenetlust jätkata, lisaks andsid Slovaki asutused teada, et lõpliku otsuse selle kohta, millised õigusaktid on asjaomastele töötajatele kohaldatavad, teevad nad alles pärast kriminaalmenetluse lõppemist.
- 5 Hof van Beroep van Antwerpen (correctionele kamer) (Antwerpeni apellatsioonikohus, kriminaalkollegium, Belgia) mõistis 11. veebruari 2021. aasta otsusega FU ja äriühingu DRV Intertrans BV süüdi (muu hulgas) pettuses ja määras neile trahvi, tuginedes muu hulgas järgmisele:
- Slovaki asutused võtsid väljastatud A1 lähetustõendid ajutiselt tagasi, mistõttu ei ole need siduvad. Tõendite kehtivuse peatamine tähendab, et kohaldatava sotsiaalkindlustussüsteemi osas puudub neil tõendusjõud.
 - Autoveo-ettevõtja tegevusalal tegutsemise luba, mida ei ole ära võetud, ei mõjuta kohaldatavat sotsiaalkindlustussüsteemi ega anna apellatsioonikohtule alust eeldada, et äriühingul Md Intercargo sro on sotsiaalkindlustussüsteemi silmas pidades Slovakkias tegelik ja püsiv tegevuskoht.
- 6 FU ja äriühing DRV Intertrans BV esitasid kohtuotsuse peale kassatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule.

Põhikohtuasja poolte peamised väited

Esimene küsimus

- 7 FU ja äriühing DRV Intertrans BV väidavad, et kõnealune kohtuotsus rikub määruse nr 987/2009 artiklit 5, kuna selles on alusetult eeldatud, et asjaomaste töötajate A1 tõendite kehtivus on peatatud ja sellisel kujul ei ole tõenditel enam tõendusjõudu. Nimelt ei luba kõnealune sätte tõendid väljastanud riigil, käesoleval juhul Slovakkial A1 tõendit kuni teises liikmesriigis toimuva kohtumenetluse lõppemiseni ajutiselt tagasi võtta ega peatada selle kehtivust. Viidatud sätte kohaselt võib tõendid väljastanud liikmesriik A1 tõendi üksnes jõusse jätta, tagasi võtta või kehtetuks tunnistada.

Teine küsimus

- 8 FU ja äriühing DRV Intertrans BV leiavad, et kohtuotsuses on vääralt märgitud, et määruse nr 1071/2009 ja määruse nr 1072/2009 kohase loa saamine liikmesriigis ei tõenda, et ettevõtjal on selles liikmesriigis tegelik ja püsiv tegevuskoht. Kohtuotsus ei võta arvesse ka kõnealuse tõendi ümberlukkamatut olemust, kuna vaid väljastaval liikmesriigil on õigus määrata võimalike rikkumiste eest karistusi ja luba ära võtta. Peale selle jätab kohtuotsus alusetult tähele panemata kõnealuse

tõendi ja määruse nr 883/2004 artikli 13 lõikes 1 sisalduva mõiste „asukoht“ vahelise seose, seda eelkõige töandja asukoha hindamisel.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühikokkuvõte

Esimene küsimus

- 9 Määruse nr 987/2009 artikkel 5 reguleerib teises liikmesriigis välja antud dokumendi ja tõendusmaterjali õiguslikku jõudu. Viidatud sätte kohaselt aktsepteeritakse sellist dokumenti tökohaliikmesriigis niikaua, kuni selle väljastanud liikmesriik ei ole seda tagasi võtnud või kehtetuks tunnistanud. Kui esineb kahtlus dokumendi kehtivuses või täpsuses, palub tökohaliikmesriigi asutus dokumendi väljastanud asutuselt vajalikke selgitusi ja vajaduse korral kõnealuse dokumendi tagasivõtmist. Olenevalt asjaoludest kontrollib dokumendi väljastanud liikmesriik väljastamise aluseid ja võtab dokumendi vajaduse korral tagasi.
- 10 Euroopa Kohtu praktikast nähtub muu hulgas, et A1 tõend annab alust eeldada isiku nõuetekohast liitumist tõendi väljastanud liikmesriigi sotsiaalkindlustussüsteemiga (26. jaanuari 2006. aasta kohtuotsus Herbosch Kiere nv, C-2/05, EU:C:2006:69). Tökohaliikmesriigi kohus peab kõnealust tõendit põhimõtteliselt aktsepteerima, kusjuures kohtul ei ole õigust kontrollida tõendi kehtivust (10. veebruari 2000. aasta kohtuotsus Fitzwilliam Executive Search Ltd, C-202/97, EU:C:2000:75; 27. aprilli 2017. aasta kohtuotsus A-Rosa Flussschiff GmbH, C-620/15, EU:C:2017:309, ja 6. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Altun, C-359/16, EU:C:2018:63).
- 11 Seepärast tekib ka küsimus, kas sotsiaalkindlustussüsteemiga nõuetekohase liitumise ja kõnealuse tõendi siduva olemuse eeldused enam ei kehti, kui tõendi väljastanud liikmesriik võtab asjaomased A1 tõendid tagasivõtmispalve alusel – nagu käesolevas asjas – ajutiselt tagasi ja teatab, et need tõendid ei ole enam siduvad, millest tulenevalt saab kriminaalmenetlust tökohaliikmesriigis jätkata, ning annab teada, et teeb lõpliku otsuse alles pärast kriminaalmenetluse tulemusel tehtud otsuse jõustumist. Kui vastus sellele küsimusele on eitav, tekib küsimus, kas Euroopa Kohtu praktikat arvestades võib tökohaliikmesriik asjaomased tõendid pettuse tõttu arvesse võtmata jätta.
- 12 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et kohtuasjas otsuse tegemiseks on vaja tõlgendada viidatud liidu õigusnorme.

Teine küsimus

- 13 Määruse nr 883/2004 artikli 13 lõike 1 punkti b alapunkti i kohaselt kohaldatakse töötaja suhtes, kes töötab mitmes liikmesriigis ja kelle puhul ei toimu oluline osa tema tegevusest elukohajärgses liikmesriigis, selle liikmesriigi õigusakte, kus asub talle tööd andva ettevõtja või töandja registrisse kantud asukoht või tegevuskoht, kui talle annab tööd ettevõtja või töandja. Määruse nr 1071/2009 artikli 3 lõike 1

punkt a ja artikli 11 lõige 1 näevad ette, et selleks et saada luba tegutseda autoveo-ettevõtja tegevusalal, peab veoettevõtjal olema liikmesriigis tegelik ja püsiv tegevuskoht. Vastavalt määruse nr 1072/2009 artikli 4 lõike 1 punktile a annab liikmesriik ühenduse tegevusloa välja igale vedajale, kes tegeleb veoste autoveoga rendi või tasu eest ja kes on asutatud kõnealusel liikmesriigis kooskõlas ühenduse ja nimetatud liikmesriigi riigisiseste õigusaktidega.

- 14 Sellest tulenevalt tekib ka küsimus, kas asjaolust, et ettevõtja on saanud liikmesriigis määruse nr 1071/2009 ja määruse nr 1072/2009 kohase loa ja järelikult peab tal olema selles liikmesriigis tegelik ja püsiv tegevuskoht, nähtub ümberlukkamatult, et asjaomasel ettevõtjal on määruse nr 883/2004 artikli 13 tähenduses, mis lubab kindlaks määrata kohaldatava sotsiaalkindlustussüsteemi, asukoht selles liikmesriigis ka sotsiaalkindlustust silmas pidades, ja kas töökohaliikmesriik peab seda järeldust aktsepteerima.
- 15 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et kohtuasjas otsuse tegemiseks on vaja tõlgendada viidatud liidu õigusnorme.